

בש"פ 397/15 - פלוני, פלוני, פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

בש"פ 397/15

לפני: כבוד השופט מ' מזוז

העוררים: 1. פלוני
2. פלוני
3. פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז (כב' השופטת ד' עטר) במ"ת 19086-10-14 מיום 24.12.2014

תאריך הישיבה: ה' בשבט התשע"ה (25.1.2015)

בשם העוררים: עו"ד יוסי זילברברג

בשם המשיבה: עו"ד אופיר טישלר

החלטה

1. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז (כבוד השופטת ד' עטר) במ"ת 19086-10-14 מדינת ישראל נ' מורדי (24.12.2014) לעצור את העוררים עד תום ההליכים המשפטיים.

2. ביום 22.1.2015 - לאחר הגשת הערר אך טרם הדיון בו - הוגש לבית המשפט המחוזי (כבוד השופט ד' מרשק מרום) הסדר טיעון לפיו יודו כל הנאשמים בתיק, לרבות העוררים, בכתב אישום מתוקן. בהתאם לכך התיר בית המשפט לנאשמים לחזור בהם מכפירתם והרשיע אותם, עפ"י הודאתם, במיוחס להם בכתב האישום המתוקן (ת"פ 10678-10-14). העוררים כולם הורשעו בפציעה בנסיבות מחמירות, לפי סעיפים 334 יחד עם 335(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק, או חוק העונשין) ובחטיפה לשם כליאה, לפי סעיפים 371 ו-29 לחוק. העורר 1 הורשע גם באיומים, לפי סעיף 192 לחוק, והעורר 2 הורשע גם בשימוש ברכב ללא רשות, לפי סעיף 413(ג) לחוק.

3. לפי עובדות כתב האישום המתוקן, העוררים ושישה מעורבים נוספים (שיכנו יחד הנאשמים) דרשו מן המתלון שיסיים את קשריו עם בת משפחתם, לה היה מאורס, על רקע סכסוך מתמשך בינם לבין חבריו של המתלון. במהלך חודש יולי 2014 הגיעו העוררים יחד עם נאשם נוסף ושני גברים חמושים באקדחים לבית המתלון ודרשו ממנו למסור להם את מכשיר הטלפון הסלולרי שלו על מנת לוודא שאכן ניתן את קשריו עם אותם חברים לא רצויים לנאשמים. כחודשיים לאחר מכן, ביום 15.9.2014, לאחר שנודע שהמתלון נמצא בקניון יחד עם חבריו האמורים, חסמו העורר 1, יחד עם נאשם אחר ואדם נוסף, את המכונית בה נסעו המתלון וחבריו, רדפו אחריו, הכו אותו, הכניסו אותו בכוח למכוניתם ונסעו מהמקום.

במקביל, וכדי למנוע מחבריו של המתלון לסייע לו, נאבק העורר 2 עם חברו של המתלון שנהג את המכונית בה נסע המתלון, הבריא אותו מן הרכב ואז נהג ברכב למתחם בו מתגוררים קרובי משפחתו. לאותו מקום נהג גם העורר 1 כשברכבו המתלון. לעומתם יצאו שאר הנאשמים בפרשה, ובהם העורר 3. העוררים 1 ו-3 היכו את המתלון, והעורר 2 נשך אותו בגבו. המתלון, שהוכנס לבסוף לתא המטען במכונית שבה נהג העורר 1, הצליח לברוח במהלך נסיעה, ואז שני הנאשמים האחרים שברכב רדפו אחריו והעלו אותו בכוח למכונית. העורר 1 אמר למתלון כי בכונת הנאשמים להורגו. המתלון הוכה שוב כשלא מסר מידע שניסו הנאשמים לדלות ממנו.

במהלך הנסיעה חברו הנוסעים ברכבו של העורר 1 לרכב שבו נסע גם העורר 3. שני הרכבים נסעו לכפר קאסם, שם הוסיפו להכות את המתלון. המתלון התחנן על נפשו, הבטיח לא להתרועע יותר עם חבריו, ואז החליטו הנאשמים לשחררו. אחד מהם אמר לו שאם יספר את שאירע למשטרה, ידאגו לרצוח אותו, והעורר 1 אמר לו שירצחו את בני משפחתו. כעבור שעתיים נלקח המתלון אל נקודת מפגש שבה חיכה לו אביו. כתוצאה מהמכות שספג כאמור, נחבל המתלון בפניו ובגבו, ונגרמו לו גם שטפי דם בראש, נפיחות ושטף דם מאחורי אוזן ימין ומכות יבשות ושפשופים בכל חלקי גופו.

4. במקביל להגשת כתב האישום הוגשה כאמור בקשה למעצר כל הנאשמים, לרבות העוררים, עד תום ההליכים נגדם. בבקשה נטען כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמתם של הנאשמים בפרשה, וכי עילת המעצר של הנאשמים נובעת הן ממסוכנותם למתלון ולציבור כולו - הנלמדת מחומרת האירועים בהם הואשמו ומהעובדה שהשתמשו בנשק במהלכם - והן מהחשש להתחמקות מהליכים, שיבוש מהלכי משפט והשפעה על עדים (בהתאם לסעיפים 21(א)(1) ו-21(א)(1) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים)).

5. בדיון בפני בית משפט קמא לא חלקו באי-כוח הנאשמים על קיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר נגד הנאשמים, והצדדים הסכימו לעריכת תסקיר מעצר.

6. תסקירי שירות המבחן בנוגע לשלושת העוררים שללו שחרור לחלופות המעצר שהוצעו. בתסקיר לגבי העורר 1 העריך שירות המבחן שנשקף ממנו סיכון ברמה בינונית לביצוע עבירות אלימות, כאשר מוקד הבעייתיות הינו עמדותיו הנותנות לגיטימציה לפתרונות אלימים ומחויבותו המשפחתית. שירות המבחן המליץ שלא לשחררו לחלופת מעצר, וזאת לאור מאפייני העבירות ומעורבותו הגבוהה של העורר בהן, ונוכח העובדה שהסכסוך המדובר עודנו פעיל ובעל פוטנציאל להסלמה. על כן היה שירות המבחן בדעה שחלופת מעצר בבית הוריו של העורר ובפיקוחם, כפי שהוצע, אינה מספיק יעילה להפחתת הסיכון.

באשר לעורר 2, שירות המבחן התרשם שהוא נעדר כלים להתמודדות עם קשייו, ושהוא עלול לפעול באופן פורץ גבולות ובעייתי מבלי להכיר בבעייתיות שבכך. לפיכך הוערך שקיימת רמת סיכון בינונית להישנות עבירות אלימות מצדו. גם כאן צוין כי מדובר בסכסוך פעיל ובלתי פטור, ועל כן לא מצא שירות המבחן להמליץ על שחרור לחלופת מעצר במסגרת בית המשפחה, כפי שהוצע.

אשר לעורר 3, צוינו בתסקיר בעניינו, בין היתר, מאפיינים התנהגותיים הכוללים חוסר יציבות בולטת, חוסר גבולות, קשרים חברתיים בעייתיים ותפיסה בלתי מציאותית של יכולת השפעתו בהתנהלות כוחנית. מכלל התרשמותו הסיק שירות המבחן שעורר זה נמצא ברמת סיכון בינונית להתנהגות אלימה. בדומה לעוררים האחרים, שירות המבחן התקשה לראות בבני המשפחה של עורר זה גורמים מציבי גבולות, ועל כן גם בעניינו לא הומלץ על שחרור לחלופת מעצר.

7. בא-כוח המדינה הדגיש בפני בית משפט את חומרת המעשים והעבירות המיוחסים לנאשמים ואת חלקו של כל אחד מהם בביצוען, כמו גם את המלצת שירות המבחן שלא לשחררם לחלופת מעצר.

מנגד, באי-כוח הנאשמים השונים, ובהם גם בא-כוח העוררים, הפנו לפסיקה שבה שוחררו נאשמים לחלופת מעצר גם במקרים חמורים יותר, לדעתם, וחרף המלצת שירות המבחן.

8. בהחלטתו מיום 24.12.2014 קבע בית המשפט, כי נסיבות כתב האישום מעידות על חומרת האירוע ועל מידת המסוכנות הנשקפת מכל אחד ממצעיו. נוכח מסקנות והמלצות שירות המבחן בעניין שלושת העוררים דן, כמו גם בעניין הנאשמים האחרים, למעט הנאשם 5 (ששוחרר בהחלטה נפרדת כשבוע קודם לכן לחלופת מעצר, ועל כך בהמשך), לא ראה בית המשפט לנכון להורות על שחרורם לחלופת מעצר, והורה על מעצרם עד תום ההליכים המשפטיים נגדם.

9. ביום 22.1.2015, כ- 4 שבועות לאחר החלטת המעצר האמורה, הורשעו העוררים - על פי הודאתם במסגרת הסדר טיעון - בביצוע העבירות שיוחסו להם, כמפורט לעיל. ישיבת טיעונים לעונש בעניינם של כל הנאשמים בתיק נקבעה ליום 1.4.2015.

10. בדיון בפני נטען מטעם העוררים, כי בית המשפט קמא לא נתן משקל מספיק לגילם הצעיר ולהעדר עבר פלילי של העוררים. כן צוין שבמסגרת הסדר הטיעון הופחתו חלק מהעבירות שיוחסו לעוררים. נטען גם כי בהשוואה לנאשם 5 ששוחרר, נסיבותיהם של העוררים קלות יותר, וכי רמת האלימות בכל הפרשה לא הייתה חמורה. עוד נטען כי

תסקירי שירות המבחן בנוגע לעוררים אינם שליליים, אף שלא המליצו על שחרור בחלופת מעצר. ולבסוף נטען, כי מאחר שהעוררים כבר הודו והורשעו, אין עוד חשש להשפעה על עדים, ולא נשקפת סכנה למתלונן.

11. מנגד, עמד בא כוח המדינה על חומרתה של הפרשה, שבמרכזה תקיפה רבת משתתפים, כליאה ואיומים ברצח כלפי צעיר על רקע כבוד המשפחה, תוך הדגשה שמדובר באירוע מתמשך ומתוכנן מראש. כן נטען שהסכסוך עודנו קיים ומתמשך, ועקב כך המתלונן נזקק להגנה משטרתית. הובהר גם שלא היו שינויים משמעותיים בכתב האישום, אלא הפחתה מסוימת בחלק מסעיפי העבירה. בנוסף נטען, כי שירות המבחן קבע שנשקפת סכנה מכל אחד מהעוררים להמשך מעשי אלימות, וכי משפחותיהם אינן גורם מרסן נוכח תמיכתן והצדקתן את המעשים שביצעו, וכי לא בנקל יסטה בית המשפט מהמלצה כזו של שירות המבחן לגבי שחרור לחלופת מעצר. ובאשר לשותף ששחרר (נאשם 5), נטען שחלקו בפרשה קטן משמעותית מזה של העוררים. ולבסוף נטען, כי הרשעת העוררים לאחר ההחלטה מושה הערר אינה מסייעת להם, שכן עתה כבר לא עומדת להם חזקת החפות.

דין והכרעה

12. לאחר שמיעת הצדדים ועיון בחומר הנוגע לענין, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערר להידחות.

13. אכן, מדובר בצעירים ללא עבר פלילי, אך בכך אין כדי לשלול את מסוכנותם. המעשים שבביצועם הואשמו והורשעו העוררים - הכוללים חטיפה של צעיר אחר ואלימות משולחת רסן כלפיו, והנסיבות בהן בוצעו מעשים חמורים אלה - מצביעים בעליל על מסוכנותם, כפי שגם העריך שירות המבחן.

14. לא מצאתי גם ממש בטענת האפליה בהתייחס לשותף (נאשם 5 בכתב האישום) אשר לא נעצר עד לתום ההליכים. בהחלטת בית המשפט מיום 17.12.2014, על שחרור נאשם זה הודגש כי הדבר מבוסס על "חלקו המינורי" בפרשה, ונוכח השתתפותו בחלק אחד בלבד של האירועים.

15. אשר לתסקירי שירות המבחן. כזכור, תסקירי שירות המבחן בנוגע לעוררים היו שליליים בעיקרם, ונמצא שנשקף סיכון מוחשי להישנות ביצוע עבירות אלימות על ידי העוררים כולם, ולפיכך השירות שלל את שחרורם לחלופת מעצר במסגרת משפחותיהם. בית המשפט אמנם אינו כבול להמלצות שירות המבחן, וההכרעה הסופית באשר למעצר נאשם או שחרורו לחלופת מעצר היא בידו, ואולם בתי המשפט נוהגים - ובצדק - ליתן משקל נכבד לממצאים ולהמלצות שירות המבחן לענין הערכת מסוכנות (בש"פ 3386/07 מדינת ישראל נ' אשד, פסקה 13 וההפניות שם (18.4.2007); בש"פ 3617/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12(28.5.2014)).

16. ולבסוף לשאלת ההשלכה של הרשעת העוררים - שאירעה לאחר ההחלטה על מעצרם - על המשך מעצרם עד לתום ההליכים.

כידוע, לשם מעצר נאשם עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו נדרשים שלושה תנאים מצטברים: קיומה של עילת מעצר, קיומן של ראיות לכאורה להוכחת האשמה, ותנאי שלישי שלילי - שלא ניתן להשיג את מטרת המעצר באמצעות שחרור בתנאים שפגיעתם בחירות פחותה (סעיף 21 לחוק המעצרים).

בין שלושה תנאים אלה קיים איזון פנימי, במובן זה שחוזקו של תנאי אחד עשוי לחפות על חולשה יחסית ברכיב אחר, ולהיפך. בהתאם לכך נפסק, כי -

"ככל שהראיות לכאורה חזקות וחד-משמעיות יותר, כך גדלים הסיכויים, שבהתקיים שאר התנאים המקימים עילת מעצר, לא יורה בית המשפט על חלופת מעצר; וגם ההיפך הוא נכון - מקום שבחינת חומר החקירה, אפילו בשלב הלכאורי, מעוררת ספקות וסתירות, הדבר מהווה שיקול לכך שבית המשפט יעדיף חלופת מעצר על פני מעצר, גם בהתקיים כל התנאים למעצר" (בש"פ 5837/00 חטואל נ' מדינת ישראל (28.8.2000)).

וראו גם: בש"פ 9379/09 פלוני נ' מדינת ישראל (27.11.2009).

17. נוכח האיזון הפנימי בין התנאים האמורים, גלויה לעין ההשלכה של הרשעה על מעצר עד לתום ההליכים.

אמנם, עצם הרשעה בדין, אפילו בעבירה חמורה, אין בה לבדה כדי להצדיק מעצר עד לתום ההליכים, וגם אחרי הרשעה הצידוק למעצר עד לתום ההליכים צריך להיבחן על פי התנאים הקבועים בסעיף 21 לחוק המעצרים כאמור (בש"פ 5/95 פלוני נ' מדינת ישראל (5.1.95)), בש"פ 1079/05 גברילוב נ' מדינת ישראל (8.2.2005), בש"פ 1446/10 שלעאטה נ' מדינת ישראל, (8.3.2010) ובש"פ 5258/13 פלוני נ' מדינת ישראל (31.7.2013)). ואולם, ברור וגלוי לעין כי להרשעה יש השלכה ישירה הן בחיזוק התנאי של קיום ראיות לכאורה, שכעת עברו את מבחן הכרעת הדין ותורגמו להרשעה ממש, והן לחזוק רכיב עילת המעצר - במיוחד באשר לרכיב המסוכנות, אך גם העילות האחרות, כגון חשש להימלטות מריצוי עונש (ענין גברילוב הנזכר לעיל).

18. ראוי להבהיר לענין זה, כי התנאי השלילי שבסעיף 21(ב)(1) לחוק המעצרים, לפיו יש להימנע ממעצר אם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של חלופת מעצר שפגיעתה בחירותו של הנאשם פחותה, נועד לאזן בין הערכים המוגנים המיוצגים על ידי עילות המעצר (כגון: ביטחון הציבור, ביטחון המדינה, תקינות הליכי משפט, ומניעת התחמקות מריצוי עונש), העשויים להצדיק הגבלת חירותו של הנאשם, לבין חזקת החפות העומדת לנאשם כל עוד לא הורשע בדין, המצדיקה זהירות רבה בהגבלת חירותו. על כן, משהורשע הנאשם בדין, ואין הוא נהנה עוד מחזקת החפות, הרי שנחלש הצידוק בחלופת מעצר תוך סיכון הערכים המוגנים על ידי עילות המעצר. זאת, לצד חיזוק מרכיב הראיות להוכחת אשמתו של הנאשם, שעבר את כור ההיתוך של הכרעת הדין.

19. ומן הכלל לענייננו. הרשעת העוררים, על פי הודאתם, לאחר ההחלטה על מעצרו עד לתום ההליכים, יש בה כדי לשנות כאמור את נקודת האיזון, ולהכביד את הנטל המוטל על העוררים להצדקת חלופת מעצר בעניינם בשלב זה (בש"פ 7379/96 סלים נ' מדינת ישראל (31.12.96)).

20. מעבר לשינוי נקודת האיזון וחיזוק ההיבט הראייתי, יש בהרשעה גם לחזק את יסוד המסוכנות הנשקף מהעוררים. ההרשעה מספקת אינדיקציה גבוהה יותר למסוכנות העוררים משסיפקו הראיות לכאורה. זאת בייחוד לאחר שהודו במעשים שיוחסו להם (ענין שלעאטה, פסקה י'). ואל מול טענת בא כוח העוררים, שעתה אין עוד חשש להשפעה

על עדים, עומד הסיכון הנוסף של הימלטות מן הדין (ענין גברילוב).

21. כעולה מהמקובץ לעיל, העוררים לא עמדו בנטל המקורי להצדקת שחרורם בחלופת מעצר, ובוודאי אינם עומדים בנטל הנוסף הרובץ לפתחם כיום בעקבות הרשעתם בדין.

22. סוף דבר: הערר נדחה.

ניתנה היום, ח' בשבט התשע"ה (28.1.2015).

שׁוֹפֵט
